

DOMATES, PATLICAN VE PATATESTE ERKEN YAPRAK YANIKLIĞI *Alternaria solani* Ell. and Mart.

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Hastalıklı bitkilerin yaprakları üzerindeki lekelerde nemli havalarda, *Alternaria solani* Ell. and Mart.'nin koyu füme veya koyu yeşil renkli kadifemsi görünümlü miselleri oluşur. Bunlar fungusun konidioforları ve konidiosporlarından ibarettir. Konidiosporlar çok hücreli, uzun, koyu renkli, enine ve boyuna bölmeli olup bazen çatallı olan uzantılara sahiptir (Şekil 3).

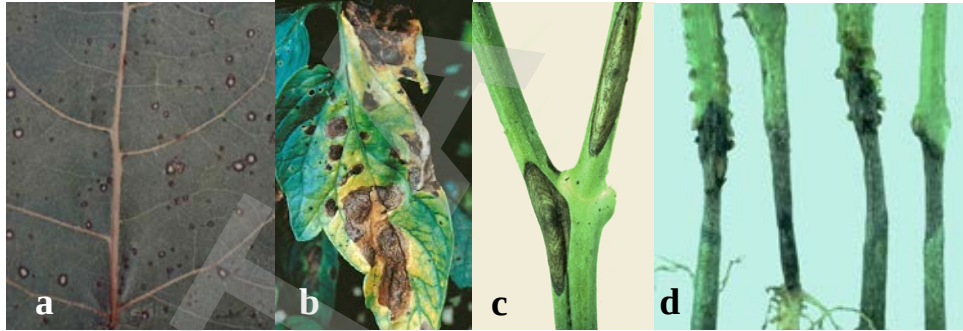

Şekil 3. Erken yaprak yanıklığı etmeninin konidiosporları.

Fungus hayatını topraktaki bitki artıkları üzerinde devam ettirir. Enfeksiyon genellikle topraktan olur. Tohumla da bulaşabilir. Fide devresinde kotiledon yaprakları üzerinde nekrotik lekeler oluşturarak fidelerin ölmesine sebep olur. Ölü fideler üzerinde meydana gelen yoğun popülasyon, hastalığın yayılmasına neden olur. Hastalık 6–34°C’lerde gelişebilmekle beraber optimum gelişme sıcaklığı 28–30°C’dir. Orantılı nemin yüksek olduğu koşullar hastalığın gelişimini teşvik eder.

2. BELİRTİLERİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Bu hastalığa konukçu bitkilerin her devresinde rastlanabilir. Fide döneminde kök çürüklüğü veya kök boğazı yanıklığı yapar. Daha sonraki dönemlerde ise yaprak, gövde ve meyvelerde lekeler halinde görülür. Bu lekeler önceleri küçük, düzensiz ve esmerdir. Sonra iç içe halkalar halinde 1–2 cm kadar büyürler ve koyu gri bir renk alırlar (Şekil 4).

Şekil 4. Erken yaprak yanıklığının yapraktaki başlangıç lekeleri (a), iç içe halkalar halindeki lekeleri (b), gövdedeki lekeler (c), domates sapında meydana getirdiği çürüklük ve yanıklık (d).

Hastalığın şiddetine göre bütün yapraklar kuruyup dökülebilir. Çiçek ve meyve sapları hastalığa yakalanırsa dökülürler. Meyvelerde genellikle sapın tutunduğu kısımda koyu renkli çökük, çoğunlukla sınırlanmış lekeler meydana gelir (**Şekil 5a**). Patates yumrusunda ise kabuk üstünde koyu renkli çökük lezyonlar ve enine kesit alındığında bu lekelerin altında, kahverengi-siyah renk değişimi görülür (**Şekil 5b,c**).

Hastalık kısa zamanda bitkiyi öldürmesi nedeniyle önemlidir. Sebze ekilişi yapılan alanlarda hastalığın zararını her zaman görmek mümkündür. Ancak epidemi yaptığı yıllarda çok fazla miktarda ürün kaybına neden olmaktadır.

Özellikle sera domateslerinde ve bazı bölgelerde patatesten önemli ürün kayıplarına neden olabilmektedir.

Şekil 5. Erken yaprak yanıklığının domates meyvesindeki (a) ve patates yumrusundaki (b,c) belirtileri.

3. KONUKÇULARI

Etmenin konukçuları, domates, patates, patlıcandır.

4. MÜCADELESİ

4.1. Kültürel Önlemler

- Sertifikalı tohum veya sağlıklı fide kullanılmalıdır.
- Fidelikler ve seralar sık sık havalandırılmalıdır.
- Aşırı sulamadan kaçınılmalıdır.
- Hasattan sonra hastalıklı bitki artıkları imha edilmelidir.

4.2. Kimyasal Mücadele

4.2.1. İlaçlama zamanı

Gerek fidelikte gerekse tarlada ilaçlamaya ilk lekeler görülür görülmez başlanmalıdır. İklim koşulları hastalık gelişimi için uygun olduğunda ilacın etki süresine bağlı olarak ilaçlama tekrarlanmalıdır.

4.2.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan “Bitki Koruma Ürünleri” kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

4.2.3. Kullanılacak alet ve makineler

İlaçlamada, hidrolik tarla pülverizatörü, sırt pülverizatörü (mekanik, otomatik, motorlu) veya sırt atomizörü kullanılır.

4.2.4. İlaçlama tekniği

İlaçlama, bitkinin tamamını ıslatacak şekilde yapılmalıdır.

TAGEM